

ایران چه چیزی از آمریکا می خواهد؟



مترجم: صادق امینی



باراک اوباما، رئیس جمهور آمریکا اخیراً طی یک کنفرانس مطبوعاتی در کاخ سفید با لحن تندی از رفتار نیروهای امنیتی ایران در برابر متعرضین به نتایج انتخابات ریاست جمهوری در این کشور انتقاد کرد. اوباما هر چند در اظهارات خود به این مساله اشاره کرد که ایالات متحده آمریکا به استقلال و حق حاکمیت ایران احترام می گذارد ولی آنچه را که وی رفتارهای غیرقانونی همچون تهدید، ضرب و شتم و بازداشت متعرضین نامید را به شدت محکوم نمود. اوباما همچنین احتمال تجدیدنظر در راهبرد خود برای

نزدیکی به ایران را منتفی ندانست و گفت: «دنیا به دقت نحوه رفتار دولت ایران با تظاهرکنندگان را زیرنظر دارد چون چگونگی این رفتار نحوه برخورد آتی دیگر کشورها با ایران را تعیین خواهد کرد». موضع گیری محتاطانه اوباما در قبال ایران این باور را در بسیاری از کارشناسان مسایل بین المللی تقویت کرده که محاسبات اوباما حاکی از آن است که او می داند بعد از فروکش کردن فضای فعلی در ایران، آمریکا باید با کشوری وارد مذاکره شود که روز به روز به آنچه که آمریکایی ها آنرا ساخت تسلیحات هسته ای می نامند، نزدیک تر می شود. این در حالی است که موضع گیری های اخیر او بسیاری را به این باور رسانده که روسای جمهور دو کشور ظرف ماه های پیش رو در برابر شرایط تازه ای قرار خواهند گرفت و اوباما باید با راهکارهای جدیدی به سمت مذاکره با ایران بیاید. به باور دست اندرکاران تهیه گزارشی که موسسه «گروه بحران» آن را منتشر کرده پی بردن و آشنایی با نحوه نگرش ایران به گفتگوهای آینده، برای موفقیت آمیز بودن هرگونه گفتگو و همکاری با ایران ضروری است. در این گزارش که رئیس مطالب آنرا در ادامه این گزارش مطالعه می فرمایید آمده است: «هر چند عادی سازی کامل روابط ایران و آمریکا با یکدیگر ممکن است فعلاً دست یافتنی نباشد، ولی حداقل این فرصت وجود دارد که به هدف واقع بینانه تری دست یافت و آن هدف شروع گفتگوهای بلند مدت است که خطرات درگیری نظامی و تقابل را به حداقل می رساند و حوزه های منافع دو جانبه را گسترش می دهد».

چگونه می توان بر این شکاف غلبه کرد؟

هر چند ایران و آمریکا منافع بسیاری در خصوص

قانع شده واشنگتن به طرق مختلف به دنبال سرنگونی، تضعیف یا محدود کردن ایران است. این گزارش با اشاره به اینکه آمریکا غالباً به این درخواست به چشم یک خواسته لفظی نگاه کرده و آن را رد کرده می نویسد: این رویکرد آمریکا اشتباه است. هر اقدام ابتکاری مثبتی در خصوص ایران باید بر پایه شناخت جدیدی از ایران بنا شود. به عبارت دیگر، غرب باید تفکرات و رویکردهای پیشین خود را که در قبال ایران در پیش گرفته بود ترک نماید. غرب ایران را فقط به چشم یک قدرت تهدیدکننده می بیند و تمام طرز فکر و استراتژی خود را بر اساس چنین ترسی ساخته است.

بنابر این گزارش اولین موضوعی که آمریکا باید پاسخ آن را به درستی پیدا کند این است که ایران چیست و چه می خواهد؟ این در حالی است که از نظر ایران تنها گفتگو کافی نیست. گفتگو همان طور که در گذشته در خصوص عراق و افغانستان اتفاق افتاده می تواند انجام شود ولی بنابر اظهارات کارشناسان، آمریکا باید گام های اساسی برای شناخت ایران بردارد. بنابراین گزارش تا زمانی که چنین اقدامی صورت نگیرد و ایران به عنوان یک قدرت منطقه ای به رسمیت شناخته نشود، تعامل با ایران نمی تواند به نتایج بادوام و پایداری دست یابد، چون با تجربه ای که ایرانی ها از همکاری شان با آمریکا در خصوص افغانستان دارند، آمریکا همواره ممکن است مواضع معکوسی در قبال همکاری های تهران اتخاذ نماید. این گزارش در ادامه با اشاره به اینکه ایران هیچ چیزی از گفتگوهای ساختگی بدست نمی آورد، می نویسد: آمریکا تا ابد می تواند با ایران بر سر میز مذاکره بنشیند ولی در صورتی که همچنان به بی توجهی به دیدگاهها، تردیدها و منافع ایران ادامه بدهد نمی تواند گفتگوی سازنده ای با تهران داشته باشد. بنابر این گزارش تعامل واقعی با ایران وقتی برقرار می شود که بر چهار ستون استوار شده باشد:

۱- احترام به حق حاکمیت و تمامیت ارضی ایران: بنابر این گزارش احترام به حق حاکمیت و تمامیت ارضی موضوعی بسیار حساسی برای ایرانی است که باور دارد استقلال کشور همواره از جانب غرب مورد تهدید بوده، کشوری که قانع شده غرب در تلاش برای سلطه یافتن بر این کشور و کل منطقه است و متقاعد شده آمریکا حتی امروز هم به دنبال دامن زدن به اختلافات قومی و قبیله ای است و در افزایش رادیکالیسم سنی در مناطق مرزی بلوچستان نقش دارد.

۲- به جمهوری اسلامی ایران احترام بگذارد: سیاست آمریکا همواره بر این استوار بوده که بین رژیم ایران و مردم این کشور و یا بین گروه های مختلف در خود نظام تفرقه بیندازد. هر چند باراک اوباما در پیام نوروزی خود مردم مسئولان ایران را با هم مورد خطاب قرارداد ولی نگرانی همچنان به قوت خود باقی است. بنابر این گزارش تمامی تحلیل گران و مقامات ایرانی که اعضای گروه بحران با آنها مصاحبه کرده اند از چپ گراها گرفته تا محافظه کاران، از رفتار آمریکا برای انطباق رویکردهای خود بر اساس تقویم انتخاباتی ایران انتقاد کرده اند. بنابر این گزارش در پیش گرفتن چنین رویکردی در آمریکا تنها باعث ایجاد موانع غیرضروری بر سر راه عادی سازی روابط دو کشور خواهد شد.

موضوعات مهم منطقه ای نظیر حفظ تمامیت ارضی عراق و ایجاد ثبات در این کشور و همچنین محدود نگاه داشتن طالبان و جلوگیری از انتقال مواد مخدر از طریق مرزهای افغانستان به سایر نقاط جهان دارند ولی این مسایل به این معنا نیست که گفتگوهای بین دو کشور که به احتمال زیاد مثمرتر است کار آسانی خواهد بود. ایران و آمریکا باید بر ۳ دهه بیگانگی و اختلاف که با اتفاقاتی که در این چند دهه رخ داده عمیق تر شده و شکاف بین آنها را بیشتر کرده، غلبه کنند. در گزارش موسسه «گروه بحران» که تهیه کنندگان آن چندین هفته را در تهران در گفتگو با کارشناسان و تحلیل گران ایرانی سپری کرده اند در این خصوص آمده است: شناخت دیدگاه های ایران به هرگونه مذاکره احتمالی در آینده یک ضرورت است. هر چند باراک اوباما در جریان مبارزات انتخاباتی خود آشکارا از تعامل با ایران و سوریه که پیشتر بعنوان کشورهای حامی شرارت شناخته می شدند صحبت کرده ولی مساله این است که ایران به چه چیزی فکر می کند؟ شناخت ساختار قدرت و فرآیند تصمیم گیری در جمهوری اسلامی کار دشواری است. نظام ایران دلایلی برای خود دارد که برخی از آنها توجیه شده اند. به همین علت دولت اوباما باید به مسایلی که در ادامه به آنها اشاره می شود در خصوص ایران توجه نماید: خواسته ای که تهران همواره آنرا مطرح می کند و در همین حال مهم ترین مانع بر سر راه دو کشور است، تغییر نوع نگاه آمریکا به ایران، رفتارش با این کشور و همچنین نقش و خواسته های منطقه ای این کشور است. این موضوعی مرکزی در طرز فکر رهبری ایران است که

۳- جایگاه و قدرت منطقه‌های ایران را به رسمیت بشناسد: در میان تمامی خواسته‌هایی که ایران دارد به رسمیت شناختن قدرت و نفوذ منطقه‌های ایران مهم‌ترین و محوری‌ترین آنهاست. بنابر این گزارش تعامل با ایران نمی‌تواند مجزا از به رسمیت شناختن این کشور بعنوان یک قدرت منطقه‌ای صورت بگیرد. ایران یک پرونده در میان سایر پرونده‌هایی نیست که آمریکا باید به آنها رسیدگی نماید بلکه یک تمدن، ملت پر افتخار و مستقل است که جایگاه منطقه‌ای مشروعی برای خود دارد. این گزارش حتی می‌افزاید: رهبران ایران امروزه بیشتر از هر زمان دیگری بر این اصرار دارند که جایگاه منطقه‌ای آنها توسط آمریکا تایید شود زیرا آنها متقاعد شده‌اند که به یک توازن استراتژیک منطقه‌ای با ایالات متحده آمریکا دست یافته‌اند و این توازن صرف‌نظر از تصمیمات دولت اواما همچنان برقرار خواهد ماند. این گزارش در همین خصوص به نقل از یک تحلیل‌گر ایرانی می‌نویسد: "هر اقدامی که واشنگتن انجام دهد به نفع ما خواهد بود. اگر آمریکایی‌ها در عراق و افغانستان ثبات ایجاد کنند، اقتصاد این کشورها را احیا نمایند و در زیر ساخت‌های این کشورها سرمایه‌گذاری نمایند ما خوشحال خواهیم شد زیرا چنین اقداماتی هم راستا با منافع ما در جهت برقراری ثبات در منطقه است. ولی از سوی دیگر اگر گزینه تداوم بحران و درگیری را انتخاب کنند، روز به روز ضعیف‌تر خواهند شد و به تدریج تهدید کم‌اهمیت‌تری برای ایران می‌شوند."

۴- پرونده هسته‌ای به عنوان یک آزمایش: در حال

حاضر آمریکا و غرب بطور کلی در مورد ایران بر اساس فعالیت‌های هسته‌ای این کشور قضاوت خواهند کرد. از تهران نیز می‌توان انتظار داشت که رفتار دولت جدید آمریکا را از دریچه همین لنز مورد ارزیابی قرار دهد. از آنجایی که برنامه‌های هسته‌ای ایران، مرکزیت تمامی درخواست‌های رهبران ایران را به عنوان تضمینی برای استقلال ملی، خود اتکالی و سمبلی برای جایگاه منطقه‌ای ایران شکل می‌دهند، ایران سیاست آمریکا در این خصوص را به عنوان آزمایشی در خصوص اینکه دولت آمریکا واقعا چقدر رویکرد جدیدی اتخاذ کرده مدنظر قرار خواهد داد. از نقطه نظر ایران مساله کلیدی در این خصوص این خواهد بود که آیا آمریکا در نهایت حق ایران برای غنی‌سازی اورانیوم در خاک خود را خواهد پذیرفت یا خیر.

هشدار دیگر تهیه‌کنندگان این گزارش به باراک اواما پرهیز از تحركات منطقه‌ای علیه ایران است. این گزارش در این خصوص می‌افزاید: مقامات آمریکایی در حال حاضر در تلاشند تا با استفاده از راه‌های دیپلماتیک یک ائتلاف عربی-اسرائیلی علیه ایران یا یک اتحاد بین‌المللی برای تشدید تحریم‌ها به منظور ایجاد اهرمی برای مذاکرات موفقیت‌آمیز ایجاد کنند. ولی ایرانی‌ها به این تلاش‌ها به چشم اقداماتی مغرضانه برای افزایش فشارها و محدودیت‌ها علیه ایران می‌نگرند و در چنین شرایطی و با وجود چنین انتظاراتی هرگونه مذاکره‌ای به شکست خواهد انجامید. این گزارش همچنین می‌افزاید: تهران به پذیرش حقوق خود در مسئله هسته‌ای از سوی آمریکا و موافقت با انجام

غنی‌سازی در خاک خود به عنوان خط قرمز می‌نگرد و هر چیزی کمتر از آن برای تهران غیرقابل پذیرش خواهد بود. بنابر این گزارش مسئله دیگری که اواما باید مدنظر قرار دهد این است که ایران در حال حاضر قصد ندارد حمایت از حماس و حزب‌الله و مخالفت با اسرائیل را متوقف نماید. این در حالی است که درک تهران از روابط آینده با آمریکا از سه عامل مجزا از یکدیگر تشکیل شده است: گفتگوی فراگیر که هم مسائل داخلی و هم موضوعات منطقه‌ای را پوشش می‌دهد، مشارکت‌های هدفدار در مسائل خاص منطقه‌ای مخصوصا در عراق و افغانستان و در نهایت اختلافات قدیمی و ریشه‌دار بین دو کشور و رویهم‌رفته رقابت استراتژیک دو کشور.

گزارش موسسه "گروه بحران" در انتها این طور نتیجه‌گیری می‌کند که در چهار ماهی که از روی کار آمدن باراک اواما به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا می‌گذرد، تحركات زیادی در خصوص مساله ایران صورت گرفته ولی روابط ایران و آمریکا پیشرفت چندانی نکرده است. این تحركات شامل پیام تبریک احمدی نژاد به اواما، پیام تبریک نوروزی اواما به ایران، حضور آمریکا در گفتگوهای گروه ۵+۱، دعوت از ایران برای شرکت در اجلاس افغانستان و رویهم‌رفته لحن ملایم‌تر آمریکا در قبال ایران بوده است ولی علی‌رغم تمامی این موضوعات تغییر عملی چندانی صورت نگرفته است. هر چند این اولین باری نیست که قرار است تلاشی برای بهبود روابط صورت بگیرد ولی امیدوار کننده‌ترین موقعیت است و اگر این فرصت نیز از دست برود تمامی طرفین ممکن است بهای سنگینی برای آن بپردازند.

راهنمای اشتراک

کوش

یک سال، ماهنامه گزارش را دریافت کنید.

لطفاً نکات ذیل را در نظری داشته باشید:

- ۱- فرم اشتراک را کامل و خوانا تکمیل کرده و کدپستی را حتماً قید فرمایید و همراه یا برگ واریز وجه به نشانی دفتر مجله پست یا با نمابر ۸۸۸۳۳۶۱ ارسال نمایید.
- ۲- حق اشتراک را به یکی از حسابهای زیر واریز نموده و اصل فیش بانکی را همراه یا برگ تکمیل شده اشتراک به نشانی تهران، صندوق پستی ۵۲۶۷-۱۲۱۵۵ ارسال فرمایید.
- الف: حساب جاری ۱۸۸۸ بانک صادرات، شعبه نیش گلزار، قد ۷۹۰ تهران (قابل واریز در همه شعب بانک صادرات) به نام مجله گزارش
- ب: مهر بانک کشاورزی شماره ۰۳۰۱۰۵۷۲۲۷۰۰۳ به نام ابوالقاسم کتیاغ
- ج: جاری سپه‌ای ۰۱۰۵۳۲۵۷۷۳۰۱۷ بانک ملی به نام مجله گزارش

- ۳- کپی فیش بانکی را تا زمان دریافت نخستین شماره نگاه دارید.
- ۴- برای اشتراک خارج از کشور مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال به یکی از حساب‌های فوق واریز و کپی آنرا همراه با نشانی کامل به لاتین ارسال فرمایید.
- ۵- حق اشتراک یکساله برای مؤسسات دولتی ۱۲۰,۰۰۰ ریال و برای بخش خصوصی ۱۰۰,۰۰۰ ریال و برای دانشجویان ۸۰,۰۰۰ ریال است.
- ۶- هر گونه تغییر نشانی را، به دفتر ماهنامه گزارش اطلاع دهید.

برگ اشتراک ماهنامه گزارش

نام: _____

نام خانوادگی: _____

نام شرکت یا مؤسسه: _____

شغل: _____

تحصیلات: _____

نوع فعالیت: _____

درخواست اشتراک از شماره: _____

و تعداد موردين از هر شماره: _____ نسخه _____

نشانی: _____

کدپستی: _____

صندوق پستی: _____

نشانی مجله: تهران، صندوق پستی ۵۲۶۷ - ۱۲۱۵۵